

Рішення
разової спеціалізованої вченої ради
про присудження ступеня доктора філософії

Здобувач ступеня доктора філософії Микола БАБІЙ, 1994 року народження, громадянин України, освіта вища: закінчив у 2019 році Уманський національний університет садівництва за спеціальністю агрономія, аспірант Уманського національного університету Міністерства освіти і науки України, м. Умань, виконав акредитовану освітньо-наукову програму «Агрономія».

Разова спеціалізована вчена рада, утворена наказом Уманського національного університету Міністерства освіти і науки України, м. Умань, від 03 квітня 2026 року № 01-05/30, у складі:

Голови разової

спеціалізованої вченої ради – Віталія ЛЮБИЧА, доктора сільськогосподарських наук, професора кафедри харчових технологій, Уманський національний університет;

Рецензентів – Вячеслава ЯЦЕНКА, доктора сільськогосподарських наук, доцента кафедри рослинництва імені О.І. Зінченка, Уманський національний університет;

Сергія ЩЕТИНИ, доктора сільськогосподарських наук, професора, професора кафедри овочівництва, Уманський національний університет;

Офіційних опонентів – Вікторії ДРИГИ, доктора сільськогосподарських наук, старшого дослідника, головного наукового співробітника відділу селекції і насінництва сільськогосподарських культур, Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України;

Давида КОНОВАЛОВА, доктора сільськогосподарських наук, директора, Державна установа «Дослідне сільськогосподарське виробництво Інституту фізіології рослин і генетики НАН України»;

на засіданні 16 червня 2026 року прийняла рішення про присудження ступеня доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство Миколі БАБІЮ на підставі публічного захисту дисертації «Створення вихідного матеріалу за гібридизації *Triticum aestivum* L. × *Triticum spelta* L. та використання біотехнологічної ланки» за спеціальністю 201 Агрономія.

Дисертацію виконано в Уманському національному університеті Міністерства освіти і науки України, м. Умань.

Науковий керівник – Людмила РЯБОВОЛ, доктор сільськогосподарських наук, професор, Уманський національний університет, завідувач кафедри генетики, селекції рослин та біотехнології імені І.П. Чучмія.

Дисертацію подано у вигляді спеціально підготовленого рукопису.

Дисертація відповідає вимогам п. 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами).

Здобувач має дев'ять наукових публікацій за темою дисертації, з яких одна стаття – у виданні, що цитується в міжнародній наукометричній базі Scopus, три – статті у наукових виданнях, включених на дату опублікування до переліку наукових фахових видань України, п'ять праць у матеріалах науково-практичних конференцій.

Наукові публікації, зараховані за темою дисертації, відповідають вимогам пунктів 8, 9 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою КМУ від 12.01.2022 № 44 (зі змінами):

1. Diordiieva I. P., Riabovol I. S., Riabovol L. O., Babii M. M., Fedorenko S. V., Serzhuk O. P., Maslovata S. A., Liubchenko A. I., Novak Z. M., Liubchenko I. O. Breeding and genetic improvement of spelt wheat (*Triticum spelta* L.) by interspecific hybridization. *Regulatory Mechanisms in Biosystems*. 2024. Vol. 15. № 3. P. 463–469. <https://doi.org/10.15421/022465..>

2. Діордієва І. П., Сержук О. П., Бабій М. М. Адаптивність зразків пшениці спельта озимої, створених за гібридизації *Triticum aestivum* L. × *Triticum spelta* L. *Збірник наукових праць УНУС*. 2024. Вип. 104. С. 185–192. DOI: 10.32782/2415-8240-2024-104-1-185-191

3. Бабій М. М. Створення вихідного матеріалу пшениці м'якої озимої (*Triticum aestivum* L.) за гібридизації з пшеницею спельтою (*Triticum spelta* L.). *Збірник наукових праць УНУ*. 2025. Вип. 107. С. 84–99. DOI: 10.32782/2415-8240-2025-107-1-84-99

4. Бабій М. М., Діордієва І. П. Урожайність і якість зерна зразків пшениці м'якої озимої, створених за гібридизації *Triticum aestivum* L. × *Triticum spelta* L. *Збірник наукових праць УНУС*. 2025. Вип. 106. С. 67–73. DOI: 10.32782/2415-8240-2025-106-1-66-73

У дискусії взяли участь і висловили зауваження:

Вікторія ДРИГА, офіційний опонент, доктор сільськогосподарських наук, старший дослідник, головний науковий співробітник відділу селекції і

насінництва сільськогосподарських культур, Інститут біоенергетичних культур і цукрових буряків НААН України.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. Згідно вимог МОН в анотації необхідно відмітити отриману наукову новизну.

2. У розділі 2 доцільно б було б вказати ГТК (гідротермічний коефіцієнт), який характеризує погодні умови з врахуванням середньодобових температур та кількості опадів за певний період.

3. У табл. 4.1. наведено результати аналізу окремих господарсько-цінних показників колекційних зразків пшениці м'якої озимої було б доцільним вказати частку впливу кожного з елементів структури на урожайність культури.

4. У табл. 4.2. наведено урожайність пшениці озимої селекційних зразків, яка становить від 5,5 до 6,4 т/га. На наш погляд це не дуже високі показники урожайності оскільки в Реєстрі сортів рослин України велика кількість сортів урожайність яких перевищує 8,0 т/га.

5. У табл. 4.4. не вказані середні показники вмісту білку.

6. У розділі 5 наведено результати показника якості обмолоту у відсотках, а які складові частини цього показника?

Давид КОНОВАЛОВ, офіційний опонент, доктор сільськогосподарських наук, директор, Державна установа «Дослідне сільськогосподарське виробництво Інституту фізіології рослин і генетики НАН України».

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. В огляді літератури недостатньо розкрито молекулярно-генетичні механізми успадкування цінних ознак у міжвидових гібридів *Triticum aestivum* L. × *Triticum spelta* L.

2. У розділі 2 «Умови та методика проведення досліджень» відсутня агротехнологія вирощування дослідних зразків.

3. У дисертації значна увага приділена морфотипам колосу та їх селекційній цінності, однак питання практичного використання окремих морфотипів у сучасних селекційних програмах висвітлено недостатньо

4. Не зрозуміло чи проводили беккросні схрещування отриманих нащадків з вихідними формами і за якою схемою.

5. У розділі 6 «Використання аерогідропоніки для укорінення рослинного матеріалу пшениці м'якої озимої» наведено результати оптимізації живильного середовища та умов адаптації рослин, проте відсутні економічні розрахунки або оцінка виробничої доцільності впровадження цієї технології у селекційних установах та господарствах.

Вячеслав ЯЦЕНКО, рецензент, доктор сільськогосподарських наук, доцент кафедри рослинництва імені О.І. Зінченка, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. Перелік скорочень та аббревіатур (с. 4) містить загальноновживані та загальноприйняті аббревіатури, тому наводити його не доцільно.

2. Розділ 1, с. 15–18 наведено характеристику наявних в Держреєстрі сортів спельти. Даний опис доцільно перенести до методичної частини роботи, зокрема, сортів, що використані в схемах селекційного процесу.

3. У розділі 2, с. 34, охарактеризовано ґрунтові умови, зокрема, вміст елементів живлення, з посиланням на авторів 1994 і 2009 рр., а не за роки досліджень.

4. На с. 40 й за текстом дисертації використано термін «справжній гетерозис». У науковій (селекційній, генетичній, агрономічній) термінології нормативно правильним і найуживанішим є термін: істинний гетерозис.

5. На с. 41, дослід 2. Порівняльний аналіз показників продуктивності різних морфотипів пшениці за формою колосу, зазначено: «У кожній групі рослин було відібрано п'ять кращих, константних, вирівняних зразків (F₅₋₇)». Потрібно вказати дані зразки отримано автором чи іншими вченими та історію їх створення. Те ж саме у досліді 3 на с. 42., в досліді 4 на с. 43.

6. Оскільки в дисертації автор наводить генотипову та екологічну (середовищну) дисперсію, доцільно було б і навести їх співвідношення для кожного генотипу, що додатково вказало б на рівень реалізації генетичного потенціалу одержаного матеріалу.

7. У табл. 4.9 розділу 4 наведено коефіцієнт агрономічної стабільності, проте у методичній частині відсутнє посилання на автора даної методики та принцип розрахунку.

Сергій ЩЕТИНА, рецензент, доктор сільськогосподарських наук, професор, професор кафедри овочівництва, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, є зауваження:

1. У вступі доцільно було б чіткіше сформулювати робочу гіпотезу дослідження, оскільки наразі акцент зроблено переважно на меті та завданнях, а також конкретизувати положення, що подаються як «вперше встановлено» або «розроблено».

2. У другому розділі за аналізу погодних умов увагу акцентовано на кількості опадів і температурному режимі. Проте доцільно було б комплексно охарактеризувати поєднання трьох чинників: кількість опадів, температура повітря і його відносна вологість.

3. Автором визначено низку показників адаптивності, зокрема, екологічна пластичність і стабільність, гомеостатичність, коефіцієнт селекційної цінності тощо. Проте, не вказано чому було обрано саме цей набір параметрів? Які з них, на Вашу думку, є найбільш інформативними для селекційної практики?

4. Потребує пояснення чому за кращих погодних умов у 2024–2025 сільськогосподарському році сформувалася нижча врожайність, ніж у 2023–2024 сільськогосподарському році, де недобір опадів склав майже 100 мм?

5. Доцільно було б провести біохімічний або генетичний аналіз для комплексної характеристики механізму формування високого вмісту білка і клейковини в зерні у спельт і спельтоїдів.

6. Рекомендації селекційній практиці потребують уточнення і конкретизації щодо можливих напрямків використання створених зразків.

7. Зустрічаються окремі неточності щодо розбіжностей в написанні скорочень, різного форматування одиниць виміру тощо.

Віталій ЛЮБИЧ, голова разової спеціалізованої вченої ради, доктор сільськогосподарських наук, професор кафедри харчових технологій, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, без зауважень.

Людмила РЯБОВОЛ, науковий керівник, доктор сільськогосподарських наук, професор, завідувач кафедри генетики, селекції рослин та біотехнології імені І.П. Чучмія, Уманський національний університет.

Оцінка позитивна, без зауважень.

Результати відкритого голосування:

«За» – 5 членів ради,

«Проти» – 0 членів ради.

На підставі результатів відкритого голосування спеціалізована вчена рада присуджує Миколі БАБІЮ ступінь доктора філософії з галузі знань 20 Аграрні науки та продовольство за спеціальністю 201 Агронісія.

Відеозапис трансляції захисту дисертації додається.

Голова разової
спеціалізованої вченої ради

Людмила Рябовол

Віталій ЛЮБИЧ